

II. správa HS StB
4. odbor

OS-002901/44-68

Praha, dne 8. října 1968

PŘÍSNĚ TAJNÉ!
Výtisk č. 1

Náčelník HS StB
s. plk. ŠORAL Václav

z d e

Počet listů: 1
Přílohy : 1/7

Vážený soudruhu náčelníku,

dovoluji si Vám v příloze předložit zprávu, která byla získána překladem z ruštiny. Originál zprávy dal k překladu býv. náměstek MV ŠALGOVIČ a jemu byl překlad zprávy také předán. Až do poslední doby měl tuto zprávu u sebe bývalý náčelník HS StB HRUBÝ. Vzhledem k tomu, že jde o závažné poznatky, byla učiněna některá opatření s cílem jejich prověření.

Pokud jde o setkání na holandském vyslanectví, jak je ve zprávě uvedeno, kde mělo dojít k jednání mezi spisovatelem PROCHÁZKOU, ekonomem SULECKÝM a HEIPERTZEM - vedoucím Obchodní mise NSR v Praze, bylo toto potvrzeno spolupracovnicí MÍLOU, která na uvedeném ZÚ pracuje. Činnost redaktora Literárních listů PRAŽÁKA je známa pracovníkům 1. odboru zdejší správy. Pokud jde o další skutečnosti ve zprávě uváděné, může k nim podat vysvětlení I. SMV.

Náčelník II. správy HS StB:
RSDr. pplk. HLAVÁČEK Vítězslav

Berlín, 12.7.1968

O spolupráci protisovětských sil v ČSSR se západoněmeckými vládními kruhy

Z MZV NSR bylo zjištěno, že se začátkem července uskutečnil rozhovor mezi vedoucím pracovníkem západoněmeckého obchodního zastupitelství v Praze HEIPERTZEM a dr. Wilhelmem TURNWALDEM z MZV NSR, kteří se v současné době nacházejí na dovolené v Západním Německu. TURNWALD je náčelníkem oddělení II. A 2 - MZV NSR - Německé východní otázky, které se zabývá základními problémy "nové východní politiky". Mimo jiné se stal známým na základě své disertace na téma "Dokumenty o vyhnání sudetských Němců".

HEIPERTZ sdělil TURNWALDOVI o své práci v ČSSR a prohlásil, že vývoj v ČSSR jde rychleji než on sám ze začátku očekával. Tlak na masové sdělovací prostředky, spisovatele a umělce za "pokrokový vývoj" zesiluje. Zejména narůstá snaha vzdálit se více od SSSR a jiných socialistických zemí. Jakýkoliv kritický projev těchto zemí vůči jednotlivým aspektům rozvoje v ČSSR hodnotí tyto kruhy jako vměšování do vnitřních záležitostí ČSSR.

V souvislosti s tímto uvedl HEIPERTZ rozhovor se spisovatelem PROCHÁZKOU, který mu během oběda na holandském velvyslanectví v Praze začátkem června t.r. sdělil, že rozvoj v ČSSR by šel určitě jiným směrem, kdyby současný ÚV a vláda nebyly pod takovým tlakem SSSR. HEIPERTZ poukázal na to, že během rozhovoru s PROCHÁZKOU se mu potvrdila zkušenost, že všechna

Sdělení o dislokaci sovětských vojsk v ČSSR, nebo o domnělé koncentraci vojsk na hranicích ČSSR, vyvolávají zvláštní zájem především mezi "progresivními silami" a okamžitě jsou využívány jako důvod k uskutečnění nových kampaní.

Na MZV v souvislosti s tím se hodnotí pravidelná sdělení západoněmecké tiskové agentury DPA o dislokaci sovětských vojsk jako velmi účinná pro další rozvoj ČSSR. Manifest "2.000 slov" je toho výrazným příkladem.

Sdělení DPA se vysvětlují směrnicí Federální tiskové správy. Poprvé měla hrát roli otázka o koncentraci vojsk na tiskové konferenci náčelníka Tiskové správy a informací DIL 22/U-68, který se odvolával na projev BRANDTA na zasedání kabinetu z téhož dne.

Kromě toho na MZV panuje názor, že by se měla vůči ČSSR provádět stejná politika jako dříve. Přitom je třeba mít na zřeteli následující faktory:

- Tisk a televize by se měly zdržet projevů otevřených sympatií vůči ČSSR, aby zbytečně nezesílily nedůvěru SSSR, NDR a ostatních socialistických zemí.
- Spolková federální vláda by měla oficiálně projevit zdrženlivost, aby měla možnost poskytnout reformistům v Praze tajně větší pomoc.

Podle názoru MZV to také odpovídá přání pražských reformistů, kteří přes jednoho z vedoucích pracovníků pražského ekonomického ústavu již začátkem dubna žádali, aby federální vláda při oficiálních prohlášeních byla zdrženlivá v současné době, aby se situace dále nekomplikovala. Zprostředkovatel např. žádal, aby byla odložena plánovaná cesta v této době předsedy frakce SDPG (zkratka doslovně přepsána z ruštiny) SCHMIDTA

do ČSSR a místo něho poslat do Prahy poslance SDPG EPPLERA, jehož návštěva bude méně nápadná. Jak je známo, poté začátkem června odjela delegace zahraničně politického výboru Bundestagu do Prahy. V této delegaci byl EPPLER a také poslanci CHDS/CHSS (zkratka doslovně přepsána z ruštiny) MULLER-GERMANY a MARX. Delegace mimo jiné besedovala s předsedou zahraničně politického výboru NS ČSSR Jiřím PELIKÁNEM.

Na základě rozhovoru s čs. ekonomem přikázal BRANDT konspirativněji jednat se styky v ČSSR a předat je hlavně ekonomům a osobám z jiných kruhů. Podle názorů BRANDTA je třeba poučit se z maďarských událostí z roku 1956.

Proto také federální vláda netrvá na rychlém navázání diplomatických styků s ČSSR. Zatím ji uspokojuje, že probíhá diferencovanější hodnocení politiky zahr. politiky federální vlády a že přestala polemika proti ní; na MZV panuje dojem, že ČSSR v budoucnu bude stále více a více ustupovat od zásad Varšavské smlouvy a nebude dodržovat předběžná ujednání, která byla s těmito socialistickými zeměmi uzavřena. Jestli ČSSR získá v zahraniční politice větší schopnost manévrování, bude moci snadněji navázat diplomatické styky s NSR.

Projevy vedoucích politických představitelů ČSSR o nutnosti provádění evropské zahraniční politiky ČSSR, považuje federální vláda za potvrzení jejich pozic. Má rovněž ujištění prof. Antonína SNEJDARKA, ředitele ÚMPE v Praze a uvedeného ekonoma, že ČSSR v zásadě nemá žádné námítky proti navázání diplomatických styků s NSR. Ekonom například prohlásil, že s navázáním diplomatických styků je možno počítat jakmile se současný režim zkosoliduje, t.j. přibližně na jaře 1969. Do té doby obchodní zastupitelství může dělat dobré služby.

ŠNEJDÁREK ve svém rozhovoru s BARCELEM a SCHMIDTEM u příležitosti Československých dnů začátkem dubna 1968 ve Frankfurtu n/M. prohlásil, že navázání diplomatických styků podle bukureštského vzoru závisí pouze na "přijatelnějším postoji NSR v Mnichovské dohodě". V tom případě by se ČSSR zřekla všech ostatních podmínek. MZV studuje tyto projevy ŠNEJDÁRKA jako neoficiální návrh. Podobné nepřímé návrhy byly učiněny i BAROVI, který plnil zvláštní úkoly v MZV.

KIESINGER je toho názoru, že BRANDT, vzhledem ke své minulosti jako politický činitel - emigrant, má přijatelnější podmínky než on a že z doby emigrace má mnoho styků v ČSSR s osobami, které prakticky smýšlí a působí jako sociální demokraté. BRANDT se domnívá, že současný vývoj v ČSSR dospěje k určité soc. dem. zahraniční a vnitřní politice. Proto klade zvláštní důraz na navázání stranických styků mezi SDPG a KSČ. Navázání těchto styků bylo cílem tajné cesty BARA a legačního tajemníka BOKKA a MZV do ČSSR koncem dubna. Styky mezi stranami a odborovými organizacemi je třeba upevňovat i v budoucnu.

V této záležitosti se MZV zaměřuje na využívání nenápadných prostředníků. Jako zvláště hodnotného prostředníka považují redaktora časopisů čs. spisovatelů Literární noviny - PRAŽÁKA. Na základě jeho zpráv v době jeho pobytu v Západním Německu začátkem června je PRAŽÁK hodnocen jako blízká důvěrná osoba ministra zahraničních věcí HÁJKA. V době svého pobytu v Západním Německu PRAŽÁK prohlásil, že západoněmečtí činitelé, kteří navštěvují Prahu, musí využít této příležitosti k návštěvě MZV ČSSR. Podle jeho slov mají tam možnost vyměnit si ústně důležité informace o německé a evropské politice, které není možno publikovat.

PRAŽÁK během pobytu v Západním Německu měl zejména zájem o styky s odborovými organizacemi ČSSR a pozval předsedu DGB (západoněmecký odborový svaz) ROSENBERGA, aby navštívil ČSSR. PRAŽÁK prohlásil, že návštěva ROSENBERGA, v čele delegace NSR DGB, by byla velkým úspěchem pro reformistickou skupinu v ČSSR. MZV příkládá velký význam výměně odborových delegací, jelikož je možno navázat na již dávno existující styky, které byly navázány předsedou odborů veřejných služeb a dopravy KLUNKEREM. Přitom se odvolávají na projevy předsedy odborů čs. zdravotnictví Jaroslava KOLÁRA, který prohlásil na 6. odborovém sjezdu veřejných služeb a dopravy, konaném 1. července na adresu ADN, že oficiální orgány v Praze se sympatiemi kvitují navázání styků se západoněmeckými odbory.

Zvláštní pozornost je věnována nadcházející návštěvě předsedy SVDP v ČSSR, který má možnost jako vedoucí opoziční strany, nepozorovaně vyjádřit postoj bonské vlády.

S překvapením byla na MZV přijata skutečnost, že pokrokové kruhy se samy snaží navázat styky s představitelem spolku sudetských Němců BECHEREM a na jeho adresu se vyslovily o možnosti pozvání do ČSSR. V souvislosti s projevy redaktora "Práce" ŽIRŽILEKA (?) o možnosti návratu sudetských Němců do ČSSR, vyslovenými během interview v televizi, na MZV NSR počítají se zcela novými možnostmi výkladu Mnichovské dohody. Přitom na MZV se odvolávají na výsledky rozhovorů BARA, které měl koncem dubna v ČSSR, na kterých čs. strana vyšla vetříc západoněmeckým představitelům. Poté čs. strana - podle jeho slov - prohlásila, že bezprostředně po prohlášení neplatnosti Mnichovské dohody od samého začátku západoněmeckou vládou, ČSSR by sama prohlásila, že tím nepadají osobní a materiální práva západoněmeckých občanů.

Zvláštní význam klade MZV NSR na navázání a rozšíření ekonomických vztahů s ČSSR. Přitom zastává NSR názor, že by reformisté v Praze dosáhli více úspěchů, kdyby se jim v krátké době podařilo dosáhnout ekonomických úspěchů. Očekává se, že "progresivní síly" v ČSSR počítají se získáním hospodářské pomoci od západních zemí, aby se zbavily "závislosti" na SSSR. Když ekonom SELUCKÝ předal západním Němcům na výše uvedených jednáních na holandském velvyslanectví tajné materiály o hospodářské poradě mezi ČSSR a SSSR, prohlásil na adresu HEIPERTZE, že se ČSSR může zbavit ekonomického a politického vlivu SSSR získáním půjčky od Západu. SELUCKÝ zastával názor, že je v následujících měsících třeba uzavřít co nejvíce obchodních smluv se západními firmami, aby byly vedoucí orgány ČSSR postaveny před hotovou věc a dokázat výhody pro ČSSR úzkých hospodářských styků se Západem. Pomocí vznikajícího ekonomického tlaku bude potom možné uplatňovat příslušný politický tlak ze strany ČSSR na SSSR.

HEIPERTZ prohlásil SELUCKÉMU, že Západ v případě poskytnutí úvěru ČSSR nebo rozšíření obchodních styků s ČSSR musí dostat záruku, aby neztratil peníze, investované do ČSSR, kdyby se vměšoval Sovětský svaz. On sám má mimořádný zájem na investování západního kapitálu do ČSSR a považuje to za svůj hlavní úkol. SELUCKÝ na to prohlásil, že celý čs. lid je zárukou, který zabrání vměšování SSSR.

V souvislosti s tím byly ze strany západoněmeckých velkých bank navázány styky s Čs. státní bankou za účelem uskutečnění jednání o soukromých půjčkách pro ČSSR.

Tato jednání byla vedena přes zástupce hlavního vedoucího Německého úřadu pro průmysl a obchod - Rudigera ALTMANNA, důvěrníka bývalého spolkového kancléře ERHARDTA.

Taková jednání probíhala mimo jiné také mezi Německou bankou a Drážďanskou bankou. Podle názoru MZV NSR poskytnutím půjček prostřednictvím soukromé banky je možno vyhnout se tomu, že se situace v ČSSR zkomplikuje. Banky jsou přesto zainteresovány na státních zárukách.

Na MZV NSR mají výzkumy tzv. Výzkumné rady pro sjednocení Německa, která se zabývá situací v ČSSR. Experti výzkumné rady se domnívají, že československé teoretické představy předpokládají vytvoření volného zbožně-peněžního hospodářství. Toho se dosáhne mimo jiné i vyloučením státu ze řízení hospodářství.

Experti se domnívají, že uskutečnění ekonomického programu ČSSR vyžaduje odstranění společného vlastnictví a obnovení soukromého vlastnictví. Ve Výzkumné radě zastávají názor, že půjčky pro ČSSR by měly být poskytnuty sdružení bank.

Již v dubnu zástupce vedoucího Ekonomického ústavu při AV ČSSR prof. HORÁLEK vyslovil naději, že by se měly hranice mezi západem v ekonomické oblasti rychle odstranit. HORÁLEK u příležitosti Československých dnů prohlásil, že se ČSSR snaží o vysoké investiční úvěry od Západu.

Tomuto tématu byla věnována dvouměsíční západoněmecko-československá konference o hospodářských otázkách, která se konala 27. a 28. června 1968 v Bonnu, pořádána Ústavem mezinárodní politiky a ekonomiky v Praze a německou Společností pro zahraniční politiku v Bonnu. Vedoucí čs. delegace ŠNEJDAREK prohlásil, že konference měla posloužit k osvětlení možnosti hospodářských styků mezi oběma státy a prozkoumat nové cesty a metody k urovnání a rozšíření těchto styků. Tato konference je začátkem řady dalších setkání, na kterých by se měly projednat také jiné problémy dvoustranných vztahů.

Z mnoha čs. projevů o západoněmeckých půjčkách je možno ještě poukázat na projevy již výše uvedeného ekonoma, který označil západoněmecký soukromý kapitál za velmi žádoucí, i když doba na to ještě neuzrála.

Aby bylo možno vyhovět československým požadavkům, bonnská vláda zkoumá v současné době možnosti omezení nebo přerušování pomoci rozvojovým zemím, aby tím uvolnila finanční prostředky.

Přeloženo: 15.7.1968 Vávrová N.